

ПОЛІТИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА

УДК: 32:001.8

© Ігор Фортельний (Чернівці)

ЧЕРНІВЕЦЬКА ПОЛІТОЛОГІЧНА ШКОЛА ТА ЇЇ ВНЕСОК У РОЗРОБКУ ПРОБЛЕМАТИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

У статті здійснено аналіз наукового доробку співробітників кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з проблематики дослідження трансформаційних процесів на пострадянському просторі. Систематизовано та узагальнено наукові напрацювання представників чернівецької політологічної школи.

Ключові слова: трансформація, політичний режим, політична система, пострадянські країни.

І. Фортельний

Черновицкая политологическая школа и ее вклад в разработку проблематики исследования трансформационных процессов на постсоветском пространстве

В статье проведен анализ научных исследований сотрудников кафедры политологии и государственного управления Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича по проблематике исследования трансформационных процессов на постсоветском пространстве. Проведены систематизация и обобщение научных работ представителей черновицкой политологической школы.

Ключевые слова: трансформация, политический режим, политическая система, постсоветские страны.

I. Fortelnyi

Chernivtsi Political Science School and its Contribution to the Development of Research Issues of Transformation Processes in the Post-Soviet Space

The article highlights the analysis of scientific researches of staff of chair of political science and public administration of Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych on the problems of the transformation processes in the post-Soviet space. The article covers systematization and generalization of scientific developments of political scientists representatives Chernivtsy school of political science.

Keywords: transformation, political regime, political system, post-Soviet countries.

Проблематика дослідження трансформаційних процесів займає важливе місце у вітчизняній політичній науці. Її актуальність зумовлюється прагненням українських дослідників з'ясувати особливості перебігу політичних трансформацій у країнах світу, що утворилися після краху світової соціалістичної системи. В свою чергу, це може допомогти з'ясувати, яких успіхів цим країнам вдалося досягти у державотворчому процесі, та встановити, з якими труднощами вони зіткнулися і в майбутньому ще повинні зіткнутися на шляху трансформації їх політичних систем. Особливо це стосується аналізу перехідних процесів у країнах пострадянського простору, до якого, зокрема, належить і наша держава.

Значну увагу цим дослідженням приділяють і чернівецькі науковці, перш за все співробітники кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Першу докторську дисертацію з політичних наук захистив завідувач кафедри політології та державного управління А.М. Круглашов, який і започаткував чернівецьку політологічну школу. З його ініціативи було проведено цілий ряд міжнародних наукових конференцій, на які запрошувались провідні науковці з різних країн. Поступово в межах конференцій чільне місце почали займати проблеми аналізу політичних трансформацій, які згодом стали одним із пріоритетних напрямів кафедральних досліджень.

Неабияку увагу чернівецьких політологів до розробки проблематики трансформаційних процесів привернуло також дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук, заступника завідувача кафедри В.І. Бурдяк "Політичні трансформаційні процеси в Болгарії у посткомуністичний період". Робота була захищена у 2004 р. (науковий консультант – проф. Ю.І. Макар) і, по суті, стала першим дисертаційним дослідженням на кафедрі політології та державного управління ЧНУ ім. Ю. Федьковича з проблематики політичних трансформацій. Саме від моменту захисту названої дисертації й розпочинаються наукові пошуки молодих науковців і досвідчених вчених-політологів з трансформаційної проблематики. У цьому їм активно допомагають засновники цього кафедрального пріоритету А.М. Круглашов та В.І. Бурдяк.

За роки діяльності на кафедрі політології та державного управління підготовлено п'ять докторів політичних наук (А.М. Круглашов, В.І. Бурдяк, С.Г. Федуняк, Н.Ю. Ротар, Є.П. Юрійчук) та двадцять три кандидати політичних наук. Дослідження політичних трансформацій отримало відображення у трьох докторських та шістнадцяти кандидатських дисертаціях.

Повертаючись до предмета дослідження, а саме аналізу політичних трансформацій на пострадянському просторі, потрібно відзначити, що згадана проблематика розроблялася у дисертаційних дослідженнях В.І. Веренька, І.О. Гавради, У.Ю. Гев'юк, М.М. Гуйтора, О.В. Колесникова, У.Р. Лукач, І.М. Мельничука, П.О. Молочка, І.С. Недокуса, І.О. Равлик, Н.Ю. Ротар, О.Л. Сакрієр, І.В. Цікул та Є.П. Юрійчук.

Все більш виразним та результативним стає вивчення трансформаційних процесів у пострадянських республіках та порівняння перехідних процесів у цих державах і Україні. Варто відзначити, що до дослідження пострадянських країн активно звертається А.М. Круглашов, який у співавторстві з білоруськими дослідниками А. Власкіним та Ю. Коцкою опублікував дві наукові статті у монографії “Пути европеизации Беларуси: между политикой и конструированием идентичности (1991-2010)”¹. Зокрема, у науковій розвідці “Европеизация белорусской внешней политики: диалог ЕС – Беларусь и его перспективы” А. Власкін і А. Круглашов спробували відтворити історію взаємин Білорусі та ЄС, ввели певну періодизацію, поділивши історію суверенної Білорусі на п'ять періодів. Автори статті відзначають, що для Білорусі співробітництво з ЄС ніколи не було пріоритетним політичним напрямом. Утім, Європейський Союз також не дуже зацікавлений у вирішенні “білоруського питання”, а це, в свою чергу, ускладнює зближення Білорусі з Європою. Ключовий висновок статті полягає в тому, що європейський дискурс у Білорусі поступово набуває значення загальнонаціонального, і тому влада може використовувати політику зближення з ЄС для того, щоб хоча б формально консолідувати білоруське суспільство.

Як бачимо, у цій науковій розвідці, крізь призму аналізу історії взаємин ЄС і Республіки Білорусь та вироблення наукових прогнозів щодо їх розвитку у майбутньому, розкрито своєрідність білоруської моделі політичної трансформації – так званий авторитаризм неорадянської модифікації, використовуючи термінологію І.С. Недокуса. Суть цієї моделі, виходячи з проблематики наукової статті А.П. Власкіна і А.М. Круглашова, полягає у тому, що головним завданням для країни є зміцнення існуючого авторитарного режиму і забезпечення його підтримки населенням країни, а це, в свою чергу, є запорукою стабільності цього режиму. Якщо для консолідації білоруського суспільства потрібно піти на зближення з ЄС, то влада, в особі її політичного лідера – президента О. Лукашенка, готова це зробити.

Перспективним дослідником білоруського політичного процесу є доц. І.С. Недокус, який у 2007 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “Еволюція політичного режиму Республіки Білорусь” (науковий керівник – проф. А.М. Круглашов). У своєму дослідженні науковець здійснив комплексний аналіз еволюції політичного режиму сусідньої держави у період незалежності: систематизував основні теоретико-методологічні підходи до визначення понять “політична трансформація”, “політичний режим”; проаналізував систему формування та функціонування влади після прийняття нової редакції Конституції у 1996 р., взаємодію політичної влади з інститутами громадянського суспільства; довів, що починаючи з 1994 р. у Білорусі формується специфічна модель політичного режиму, яка після референдуму 1996 р. набирає ознак авторитаризму неорадянської модифікації.

Розкриття сутності трансформаційних процесів у Республіці Білорусь, а також порівняння політичних систем України – Білорусі здійснено також у численних статтях А.М. Круглашова², І.С. Недокуса³ та Є.П. Юрійчук⁴.

Аналіз трансформаційних процесів на пострадянському просторі крізь призму дослідження ролі міжнародних організацій в електоральній і референдній легітиматії влади здійснила у своїй докторській дисертації доц. Є.П. Юрійчук. Дослідниця проаналізувала низку міжнародних організацій, діяльність яких щонайтісніше пов'язана з виборами на всій території колишнього СРСР (від початку 90-х рр. минулого століття до 2012 р.). Передусім це міжурядові організації, зокрема Рада Європи, ОБСЄ, СНД, які беруть участь у спостереженні за виборами в межах моніторингу виконання зобов'язань, узятих державами-членами під час вступу. Дослідниця наголошує, що “демократичні вибори стали не тільки умовою членства в більшості з них, а і слугують основою визнання легітимності обраних органів і прийнятих рішень міжнародною спільнотою”⁵.

Вказане дослідження має велике значення для аналізу особливостей перебігу політичних трансформацій на пострадянському просторі. Адже демократичність виборчих процедур у пострадянських країнах є не тільки важливою умовою їх міжнародного визнання, яке може стати вагомим чинником налагодження співпраці з цими країнами, але й показником позитивної динаміки перебігу трансформаційних процесів у них.

Є.П. Юрійчук опублікувала монографію “Електоральна та референдна легітимізація влади на пострадянському просторі: зовнішньополітичні аспекти”⁶ та ряд наукових статей, присвячених вивченню названої наукової проблематики⁷.

Велику увагу чернівецькі науковці приділяють аналізу українських реалій перехідного періоду. Варто відзначити науковий доробок у цій царині проф. Н.Ю. Ротар, яка досліджує особливості і моделі участі громадян України у сучасних політичних трансформаційних процесах. Дослідниця у 2007 р. опублікувала монографію “Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду”⁸ і захистила докторську дисертацію “Участь громадян України у циклічних політичних процесах трансформаційного періоду” (науковий консультант – проф. Ю.І. Макар). Дисертаційне дослідження Н.Ю. Ротар базується на аналізі динаміки трансформації вітчизняної політичної системи, а як критерій аналізу використовуються електоральні цикли президентських виборчих кампаній України. Дослідниця відзначає, що “в Україні артикуляція інтересів має виражений циклічний характер, який підпорядкований логіці перебігу президентських електоральних циклів, що розуміються нами відповідно до англо-американської наукової традиції як політичний час від виборів до виборів”. Як наслідок, особливості політичної системи України, її трансформаційний характер, основні принципи здійснення влади та залучення до цього процесу громадян України є вихідним моментом формування трьох основних моделей політичної участі – електоральної, протестної, дискурсивної, специфіка використання яких вказала на потребу формування і засвоєння українським суспільством діалогової форми політичної участі⁹. Запропонований Н.Ю. Ротар підхід до розуміння політичної участі, сформований на основі вироблених у зарубіжній та вітчизняній науці уявлень про можливості та механізми впливу громадян на політичні процеси, володіє широкими пізнавальними можливостями в частині аналізу перспектив завершення консолідації демократії в Україні.

Значна частина науковців кафедри у своїх дисертаційних дослідженнях зосереджують увагу на аналізі особливостей трансформації політичної системи крізь призму виборчих процесів в Україні, а також особливостей становлення та функціонування тих інститутів, які є неодмінним атрибутом демократизації вітчизняної політичної системи (ЗМІ, опозиції).

Трансформації вітчизняної політичної системи і аналізу її впливу на формування інституту парламентських виборів присвячене дисертаційне дослідження У.Ю. Гев'юк. Проблематика парламентських виборів в Україні знайшла своє продовження у кандидатських дисертаціях І.О. Равлик (“Парламентські вибори як механізм мобільності політичної еліти України”) та О.Л. Сакрієр (“Технології конструювання іміджу лідера політичної партії у парламентських виборчих кампаніях України”). Під науковим керівництвом проф. В.І. Бурдяк у 2007 р. захистила дисертацію здобувачка У.Р. Лукач на тему “Специфіка розвитку політичного процесу у виборчих кампаніях 2004-2006 рр. в Україні”. У 2008 р. була захищена кандидатська дисертація М.М. Гуйтора (науковий керівник – проф. А.М. Круглашов) на тему “Регіональні особливості застосування виборчих технологій в Україні (на прикладі Чернівецької та Закарпатської областей)”, в якій проаналізовано еволюцію виборчих технологій, особливості їх застосування у президентських та парламентських виборчих кампаніях 1991-2007 рр. у Чернівецькій та Закарпатській областях. А в 2010 р. з близької проблематики – “Критерії та фактори ефективності виборчих технологій (на прикладі України)” – захистив кандидатську дисертацію О.В. Колесников (науковий керівник – А.М. Круглашов). До цього ж ареалу належать дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук асист. В.І. Веренька, який у 2009 р. під науковим керівництвом В.І. Бурдяк захистив дисертацію на тему “Процеси становлення та розвитку інституту політичної опозиції в Україні”. На аналіз політики органів державної влади щодо ЗМІ в Україні спрямовані дослідження доц. І.О. Гавради (захистив кандидатську дисертацію з даної проблематики у 2006 р. під науковим керівництвом проф. А.М. Круглашова).

Аналіз українсько-російських взаємин у перехідний період, їх військово-політичні та інші важливі виміри вже чимало років досліджує доц. І.М. Мельничук. З ним у цих питаннях творчо співпрацює доц. П.О. Молочко Науковець підготував до захисту дисертаційне дослідження, присвячене вивченню партійної системи Російської Федерації після федеральних виборчих кампаній 2003-2004 рр. та успішно захистив його у 2008 р.

Гендерними аспектами трансформаційного періоду цікавляться доценти Н.В. Стрельчук та І.В. Цікул Остання у 2009 р. під науковим керівництвом проф. А.М. Круглашова захистила кандидатську дисертацію з проблематики гендерних аспектів формування паритетної демократії в Україні¹⁰.

Надзвичайно важливе значення для стимулювання наукових пошуків чернівецьких дослідників з проблематики трансформаційних процесів на пострадянському просторі та подальшої розробки даної проблематики відіграє діяльність Науково-дослідницького Інституту європейської інтеграції та регіональних досліджень¹¹, який був створений за наказом ректора ЧНУ наприкінці січня 2010 р. Необхідно наголосити, що кадрову основу його функціонування становить більшість професорсько-викладацького складу кафедри політології та державного управління. При ньому, зокрема, діє три відділи, які займаються даною проблематикою: Відділ досліджень пострадянського простору, Відділ досліджень Південно-Східної Європи, Центр білорусистики, літуаністики та балтійських студій.

Метою діяльності першого відділу є вивчення та оцінка політичних трансформаційних процесів на пострадянському просторі (керівник відділу – к.і.н., доц. І.М. Мельничук)¹². Другий відділ, який очолює д.політ.н., проф. В.І. Бурдяк, досліджує ключові чинники політико-системних трансформацій у країнах Південно-Східної Європи¹³. Центр білорусистики, літуаністики та балтійських студій (керівник центру – к.пол.н., доц. І.С. Недокус) зосереджує увагу на дослідженні особливостей політичних трансформаційних процесів у Республіці Білорусь та прибалтійських державах (Литва, Латвія, Естонія)¹⁴.

За результатами досліджень за вказаними пріоритетними напрямками науковці опублікували понад сотню статей у вітчизняних та закордонних виданнях, видали ряд монографій, декілька томів збірників наукових праць, серед яких заслуговує на особливу увагу кафедральний збірник “Політологічні та соціологічні студії” (науковий редактор – проф. А.М. Круглашов, заступник наукового редактора – проф. В.І. Бурдяк, відповідальний секретар – проф. Н.Ю. Ротар). Збірник є фаховим виданням з політичних наук, а починаючи з другого тому, виходить як тематична збірка наукових праць. Згідно зі свідоцтвом про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: ЧЦ № 262 від 25.12.2003 р.¹⁵ він є періодичним виданням, яке виходить два рази на рік. Загалом, з моменту заснування видано дванадцять томів названого збірника. Деякі розділи окремих випусків цього наукового видання об’єднують наукові статті з проблематики пострадянських політичних трансформацій. Це стосується, зокрема статей четвертого розділу першого тому даного збірника¹⁶, дві з яких присвячені суспільно-політичним процесам у Республіці Білорусь. Перша (автор Є.П. Юрійчук) торкається проблематики виборчих процесів, друга (автор І.С. Недокус) висвітлює молодіжну політику режиму О. Лукашенка.

Особливо слід відзначити другий том збірки, який був випущений у 2002 р. і тематична спрямованість якого присвячена процесам суспільно-політичних перетворень у посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи¹⁷. З трьох розділів цього видання увагу привертають перші два: “Теоретичні та прикладні проблеми трансформаційних процесів в Україні” і “Посткомуністичні перетворення в країнах Центрально-Східної Європи”. Вони містять публікації: І.С. Недокуса “Лібералізація “по-біларуськи”: “новий курс” чи спроба захисту режиму”, Є.П. Юрійчук “Виборчий кодекс Республіки Білорусь та легітимація політичної влади”, І.М. Мельничука “Політичні еліти в Україні та Росії” і В. Демидова “Становлення та розвиток громадянського суспільства в Україні та Росії (порівняльний аналіз)”.

Також потрібно звернути увагу і на ті збірники наукових праць, які випускалися за результатами міжнародних наукових та науково-практичних конференцій, організованих та проведених співробітниками кафедри політології та державного управління. До числа таких збірників належать, зокрема, п’ятий і восьмий томи тематичного збірника наукових праць “Політологічні та соціологічні студії”.

П’ятий том вийшов друком у 2007 р. У ньому висвітлено історичні, політичні, економічні і культурні аспекти взаємин України та Білорусі¹⁸. Поштовхом до видання збірки стала міжнародна наукова конференція “Україна – Білорусь: політичні, економічні та культурні аспекти взаємин”, яка відбулася 21-22 квітня 2005 р. Зміст цієї тематичної збірки охоплює доволі широку, представницьку палітру наукових праць, які створені істориками, соціологами, економістами, політологами та культурологами України, Білорусі та Росії. Їх спільний науковий доробок, викладений на сторінках згаданого видання, дозволяє розглянути стан українсько-білоруських взаємин. У першому розділі збірника розглядаються історичні аспекти розвитку обох країн. Статті цього розділу розкривають проблеми становлення українського та білоруського народів, процеси їх трансформації у сучасні нації, ті складні випробування, з якими вони зіштовхнулись на цьому шляху. Зокрема, роздуми про становище українців у Білорусі знаходимо у статтях В. Макара “Українська спільнота у Республіці Білорусь: аналіз соціально-культурного становища” та М. Пірен “Українська діаспора в Республіці Білорусь: реалії, проблеми”. У другому розділі збірника “Національна ідентичність українців та білорусів: політичні та культурологічні виміри” досліджено націотворчі процеси в обох країнах.

Різнобічний аналіз політичних процесів в Україні та Білорусі здійснено в третьому розділі “Політичні процеси у країнах-сусідах: порівняльний аналіз”. Так, порівняння та співставлення феноменів політичного життя України та Білорусі знаходимо у статтях проф. Н. Ротар “Порівняльний аналіз процесів формування протестних моделей політичної участі громадян України та Білорусі” та доц. Є. Юрійчук “Раціональний вибір громадян України та Республіки Беларусь шляхом референдуму: порівняльний аналіз”. Спроби розглянути зміст і спрямованість посткомуністичних трансформацій в Україні та Білорусі крізь призму більш широкого пострадянського та постсоціалістичного контексту містяться у працях відомої чернівецької дослідниці проф. В.І. Бурдяк та її молодших колег: к. політ. наук Н. Лазар та к. політ. наук І. Осадци.

Останній розділ стосується соціально-економічних та геополітичних вимірів співпраці країн-сусідок. Тут потрібно звернути увагу на дві статті: перша “Украина и Беларусь: две модели сотрудничества с ЕС”¹⁹ написана проф. А. Круглашовим у творчій співпраці з мінською авторкою Т. Белайц. У ній запропонований спільний погляд на взаємини Україна – ЄС та Білорусь – ЄС, як на дві моделі зовнішньої політики пострадянських країн, які відбивають принципові особливості поточного етапу їхнього розвитку. Продовження цієї ж теми знаходимо у другій статті “Трансрегиональное сотрудничество Беларуси: попытка строительства регионов без Европы?”²⁰, підготовлений ним же у співавторстві з іншою білоруською дослідницею Ю. Коцкою. В цій розвідці увага зосереджується на аналізі правових, інституційних та політичних вимірів трансрегіонального співробітництва України та Білорусі з країнами-сусідками.

“Україна – Білорусь – Польща та Литва: від колізій минулого до спільних європейських цінностей та перспектив співпраці”²¹ – такою є назва восьмого тому збірника наукових праць “Політологічні та соціологічні студії”, опублікованого у 2009 р. В основу цього видання були покладені матеріали однойменної міжнародної наукової конференції (м. Чернівці, 17-18 квітня 2008 р.). Збірник складається з чотирьох розділів. Перший з них охоплює історичні аспекти взаємин досліджуваних країн. Другий розділ збірника спрямований на аналіз загроз національній безпеці та процесів європейської інтеграції у досліджуваних країнах. У третьому розділі розглядаються “Політико-правові та громадські зв’язки між Україною, Білоруссю, Польщею та Литвою в контексті європейської інтеграції”, а четвертий зосереджується на “Фокус-аналізі актуального політичного розвитку” досліджуваних країн.

Варто відзначити також випуск чотирьох томів збірника наукових праць “Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин в контексті сучасних європейських процесів”²², які підготовлені за результатами однойменної міжнародної наукової конференції, що набула статусу традиційної, відбуваючись завдяки організаційним зусиллям колективу кафедри на факультеті історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ (2001, 2003, 2007, 2010 рр.)²³.

За участю співробітників кафедри також було організовано та проведено ще цілу низку інших конференцій, які перш за все стосуються політичних процесів в Україні. Сюди належать: Міжнародна наукова конференція “Регіональні та національні еліти: хто формує політику?” (проведена в грудні 2001 р. разом з Буковинським політологічним центром і Бюро зі співтовариства в Україні Фонду Ф. Еберга); Науково-практична конференція “Становлення інституту президентства незалежної України” (організована і проведена за підтримки Чернівецької ОДА спільно з ЧНУ 12 січня 2004 р.); Міжнародна науково-практична конференція “Імператив національної консолідації: потенціал партійної системи та ресурси громадянського суспільства в Україні” (м. Донецьк, 10-11 листопада 2005 р.), підготовлена ЧНУ спільно з ДонНУ, яку організаційно та матеріально підтримав Фонд Ф. Еберга²⁴.

З даного дослідницького пріоритету викладачами кафедри політології та державного управління було розроблено ряд курсів для студентів-політологів, центральне місце серед яких належить курсам: “Політичні трансформаційні процеси на пострадянському просторі” (доц. І.С. Недокус) та “Методологічні аспекти перехідних суспільств” (проф. В.І. Бурдяк). Частково ця проблематика розглядається також при вивченні таких курсів, як: “Особливості трансформаційних процесів у політичних системах Південно-Східної Європи” (доц. О.Б. Кандюк) та “Політичні трансформаційні процеси в країнах Центральної та Східної Європи” (асист. І.І. Мороз).

Є достатньо підстав вважати, що цей дослідницький пріоритет має солідну сформовану базу та добру перспективу подальшого розвитку серед чернівецьких вчених, перш за все колективу кафедри політології та державного управління. Підтвердженням цьому є як досить вагомні показники за результатами уже проведеної наукової роботи – як науково-дослідної (підготовка і захист дисертаційних досліджень, написання монографій, публікація наукових статей, розробка навчальних курсів), так і науково-організаційної (проведення за ініціативою співробітників кафедри наукових,

науково-практичних конференцій, семінарів, симпозіумів, “круглих столів”). Оптимізму додає і той факт, що поряд з науково-дослідницькою діяльністю досвідчених викладачів кафедри багато молодих науковців також цікавляться проблематикою дослідження трансформаційних процесів на пострадянському просторі і викладають результати своїх досліджень у наукових публікаціях, окремі з них обирають цю тематику для проведення дисертаційних досліджень.

¹ Круглашов А.Н. Пути европеизации Беларуси: между политикой и конструированием идентичности (1991-2010) / Под редакцией Ольги Шпараги. – Минск: Издатель Логинов И.П., 2011. – С. 7-83.

² Круглашов А.М. Україна – Білорусь: взаємини потребують нових підходів // Політичний менеджмент. – № 3 (12). – 2005. – С. 180-181; Круглашов А., Белаїц Т. Україна и Беларусь: две модели сотрудничества с ЕС // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – С. 346-353; Круглашов А., Коцкая Ю. Трансрегиональное сотрудничество Беларуси: попытка строительства регионов без Европы? // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – С. 319-346; Круглашов А., Власкин А. Білорусь: особливий шлях до Європи // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. VIII. – Чернівці: Букрек, 2009. – С. 119-136.

³ Недокус І. Вплив політичного режиму Республіки Білорусь на формування взаємин з Європейським Союзом // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. Т. IV. – Чернівці: Прут, 2006. – С. 290-302; Недокус І. С. Білоруська національна ідентичність як чинник процесів політичної трансформації в країні // Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – С. 155-164; Недокус І. Політико-правові проблеми формування українсько-білоруського державного кордону // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. VIII. – Чернівці: Букрек, 2009. – С. 13-42; Недокус І.С. Роль государственной идеологии в формировании политического режима Республики Беларусь // The First International Congress of Belarusian Studies. Working Papers. Volume I. – Kaunas: Vytautas Magnus University Press, 2012. – С. 93-97.

⁴ Юрійчук Є.П. Особливості референдумів в Україні та Республіці Білорусь: порівняльний аналіз // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Зб. наук. статей. – Чернівці: Рута, 2006. – Т. 14. – С. 137-143; Юрійчук Є.П. Вибори в Республіці Білорусь: демократія та легітимність // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. 1. – Чернівці: Місто, 2000. – С. 150-161; Юрійчук Є.П. Вибірчий кодекс Республіки Білорусь та легітимація політичної влади // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. 1. – Чернівці: Місто, 2002. – С. 242-250; Юрійчук Є.П. “Рациональний вибір” громадян України та Республіки Білорусь шляхом референдуму: порівняльний аналіз // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – С. 254-269; Юрійчук Є.П. Електоральна легітимація державної влади в Республіці Білорусь у 2007-2008 рр. // Політологічні та соціологічні студії. Зб. наук. праць. – Т. VIII. – Чернівці: Букрек, 2009. – С. 430-443.

⁵ Юрійчук Є.П. Роль міжнародних організацій в електоральній і референдній легітимації влади на пострадянському просторі: автореферат дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2012. – 40 с.

⁶ Юрійчук Є.П. Електоральна та референдна легітимація влади на пострадянському просторі: зовнішньополітичні аспекти: монографія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 480 с.

⁷ Юрійчук Є. Политическое доверие и активность избирателей как индикаторы электоральной легитимации власти на постсоветском пространстве (институционный аспект) // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2011. – № 27 (152). – Ювілейний випуск. – С. 172-183; Юрійчук Є. Референдна легітимація влади в державах Кавказу: зовнішньополітичні аспекти // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – Вип. 607-609. – С. 294-300; Юрійчук Є.П. Роль ПАРС в зовнішньополітичній електоральній легітимації влади на пострадянському просторі // Україна дипломатична. Науковий щорічник. – К.: Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв. – Вип. 12. – 2011. – С. 692-712.

⁸ Ротар Н. Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду: монографія. – Чернівці: Рута, 2007. – 472 с.

⁹ Ротар Н.Ю. Участь громадян України у циклічних політичних процесах трансформаційного періоду: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2007. – С. 30.

¹⁰ Круглашов А.М. Чернівецька політологічна школа. – Поточний архів кафедри політології та державного управління ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

¹¹ Науково-дослідницький Інститут європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Режим доступу: <http://rieirs.org/>

¹² Відділ досліджень пострадянського простору / Науково-дослідницький Інститут європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Режим доступу: <http://rieirs.org/2011/06/23/viddil-doslidzhen-postradyansko-ho-prostoru/>

¹³ Відділ досліджень Південно-Східної Європи / Науково-дослідницький Інститут європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Режим доступу: <http://rieirs.org/2011/06/22/viddil-doslidzhen-pivdenno-shidnoji-evropy/>

¹⁴ Центр білорусистики, літваністики та балтійських студій / Науково-дослідницький Інститут європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Режим доступу: <http://rieirs.org/2011/06/17/tsentr-bilorussyky-lituanistyky-ta-baltijskyh-studij/>

¹⁵ Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ptss/svidoctvo.jpg

¹⁶ Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. I. – Чернівці: Місто, 2000. – 266 с.

¹⁷ Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. II. – Чернівці: Прут, 2002. – 352 с.

¹⁸ Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. V. Тематичний випуск “Україна – Білорусь: політичні, економічні та культурні аспекти взаємин”. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – 424 с.

¹⁹ Круглашов А., Белайц Т. Україна и Беларусь: две модели сотрудничества с ЕС // Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – С. 346-353.

²⁰ Круглашов А., Коцкая Ю. Трансрегиональное сотрудничество Беларуси: попытка строительства регионов без Европы? / А. Круглашов, Ю. Коцкая // Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. V. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2007. – С. 319-346.

²¹ Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т. VIII. Тематичний випуск “Україна – Білорусь – Польща та Литва: від колізій минулого до спільних європейських цінностей та перспектив співпраці” [Текст]. – Чернівці: Букрек, 2009. – 512 с.

²² Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин: Матеріали міжнародної наукової конференції / Буковинський політологічний центр. – Чернівці: Букрек, 2002. – 512 с.; Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів. Збірник наукових праць / Буковинський політологічний центр. – Чернівці: Видавничий дім “Букрек”, 2006. – Т. II. – 430 с.; Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів. Збірник наукових праць / Буковинський політологічний центр. – Чернівці: Букрек, 2009. – Т. III. – 480 с.; Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин у контексті сучасних європейських процесів. Збірник наукових праць. – Чернівці: Букрек, 2012. – Т. IV. – 464 с.

²³ Круглашов А.М. Чернівецька політологічна школа. – Поточний архів кафедри політології та державного управління ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

²⁴ Звіт про науково-дослідну роботу “Політичний розвиток: проблеми теорії і практика” (2004-2008 рр.). – Поточний архів кафедри політології та державного управління ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

УДК: 329(477.85):352“2006/2012”

© Віталій Чебаник (Чернівці)

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ ОБЛАСНИХ ОСЕРЕДКІВ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ БУКОВИНИ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ (2006-2012 рр.)

У статті зроблено спробу здійснити аналіз політичної структури місцевих органів влади Чернівецької області упродовж періоду між парламентськими виборами 2006-2012 рр.; охарактеризовано діяльність представників осередків політичних партій в регіональних органах влади.

Ключові слова: обласні осередки, регіональна еліта, політичні партії, органи влади, обласна рада.

В. Чебаник (Черновцы)

Деятельность представителей областных организаций политических партий Буковины в местных органах власти (2006-2012 гг.)

В статье сделана попытка провести анализ политической структуры местных органов власти Черновицкой области на протяжении периода между парламентскими выборами 2006-2012 гг. Охарактеризована деятельность представителей ячеек политических партий в органах власти.

Ключевые слова: областные ячейки, региональная элита, политические партии, органы власти, областной совет.

V. Chebanik (Chernivtsi)

The Activity of Business Representatives of Regional Political Parties of Bukovina in Local Government (2006 – 2012)

The article deals with the analysis of political structure of municipal authorities in Chernivtsi region during the period of the parliament elections in 2006-2012; the activity of the representatives of political parties in the municipal authorities are characterized in the article.

Key words: regional branches of parties, local elite, authorities, regional council.

Структурування політичного простору сучасної Буковини представлено партійним розмаїттям, яке відіграє певну роль у суспільному житті краю. Географічно розташована у західній частині України, Чернівецька область відрізняється від інших областей цього регіону за багатьма ключовими параметрами, що яскраво демонструють здійснення регіональної політики. Зазначене стосується не тільки функціонування обласних осередків політичних партій, але й діяльності їх представників – регіональної еліти в місцевих органах влади.

У вітчизняній науковій літературі є ціла низка досліджень, присвячених ролі регіональної політичної еліти, яка, маючи відмінні зовнішньополітичні орієнтації, прагне артикулювати політичні інтереси мешканців певного регіону¹. Грунтовні праці Я.Верменича, Т.Татаренко, Ю.Сокирки та інших із означеної проблеми розкривають об'єктивну картину виконання регіональною елітою покладених на неї функцій. Зокрема, науковці доводять, що її представники, будучи зацікавленими у лобюванні виключно власних економічних інтересів, неспроможні ефективно представляти інтереси регіонів². Щодо регіональної політики в Чернівецькій області, то вона ще не є динамічною, збалансованою, артикульованою та агрегованою всіма наявними в краї політичними партіями, та поки що не утворено сталого й дієвого соціально-економічного механізму розвитку регіону шляхом поступового переходу від добробуту регіону до розвиненої держави³.

У цьому контексті виникає потреба проаналізувати результати депутатської діяльності найбільш впливових партійних осередків регіону, визначити рівень публічної активності представників